



Svensk författningssamling

Lag om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot

SFS 2024:782

Publicerad

den 10 oktober 2024

Utfärdad den 4 oktober 2024

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs följande.

1 kap. Lagens innehåll och tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om förfarandet vid prövning av frågor om förverkande av egendom och åläggande av företagsbot.

2 § I lagen finns bestämmelser om

1. utredning om självständigt förverkande (2 kap.),
2. beslut som fattas av brottsbekämpande myndigheter i vissa fall (3 kap.),
3. handläggningen i domstol i vissa fall (4 kap.),
4. tredje mans deltagande i en rättegång om förverkande (5 kap.), och
5. juridiskt biträde, information, delgivning samt barn och unga (6 kap.).

När det i andra fall än de som avses i första stycket 2 och 3 uppkommer en fråga om förverkande av egendom eller om företagsbot gäller bestämmelserna i rättegångsbalken om rättegången i brottmål. Dessa bestämmelser ska också tillämpas i en utredning om annat förverkande än självständigt förverkande och i en utredning om företagsbot, om utredningen rör någon som inte är misstänkt för brott med koppling till frågan om förverkande eller om företagsbot.

Bestämmelserna som avses i första stycket 4 och 5 ska, om inte annat anges, tillämpas oavsett om denna lag eller rättegångsbalkens regler gäller för förfarandet.

I polislagen (1984:387) finns bestämmelser om rätten att använda tvångsmedel i syfte att förverka egendom enligt 36 kap. 12 § brottsbalken.

2 kap. Utredning om självständigt förverkande

Allmänna bestämmelser

1 § Syftet med en utredning om självständigt förverkande är att

1. utreda om egendomen härrör från brottslig verksamhet,
2. utreda vem egendomen tillhör,
3. ta ställning till om det finns tillräckliga skäl att väcka talan om förverkande, och
4. se till att bevisningen kan presenteras i ett sammanhang.

¹ Prop. 2023/24:144, bet. 2024/25:JuU3, rskr. 2024/25:9.

2 § En utredning om självständigt förverkande ska inledas om det finns anledning att anta att egendom härrör från brottslig verksamhet. En utredning behöver dock inte inledas om det är uppenbart att frågan inte går att utreda eller om en utredning skulle kräva kostnader som inte står i rimligt förhållande till sakens betydelse.

3 § Ett beslut att inleda en utredning om självständigt förverkande får fattas av

1. åklagaren, eller
2. en anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen som respektive myndighet har utsett.

Om utredningen har inletts av någon som avses i första stycket 2, ska denne snarast lämna över ledningen av utredningen till åklagaren.

4 § För att genomföra en utredning om självständigt förverkande får åklagaren anlita biträde av en polisman eller någon annan anställd vid Polismyndigheten, Skatteverket eller Säkerhetspolisen som respektive myndighet har utsett.

5 § Bestämmelserna i 23 kap. 4, 6–7 och 9–15 §§, 16 § andra stycket och 21–21 d och 23 §§ rättegångsbalken ska tillämpas i en utredning om självständigt förverkande. Vid tillämpningen ska det som där sägs om

- skäligen misstanke om brott avse skäligen anledning att anta att egendom kan komma att förverkas,
- den misstänkte avse den som en utredning om självständigt förverkande rör,
- förundersökning avse utredning om självständigt förverkande,
- undersökningsledaren avse den som leder utredningen,
- försvarare avse biträde, och
- åtal avse talan om självständigt förverkande.

6 § Om det inte längre finns anledning att fullfölja en utredning om självständigt förverkande ska den läggas ned. En utredning om självständigt förverkande får också läggas ned om fortsatt utredning skulle kräva kostnader som inte står i rimligt förhållande till sakens betydelse.

Tvångsmedel

7 § I en utredning om självständigt förverkande får tvångsmedel användas i den utsträckning som framgår av denna lag.

8 § Beslag och penningbeslag får användas i en utredning om självständigt förverkande enligt bestämmelserna om dessa åtgärder i 27 kap. rättegångsbalken, med undantag för 27 kap. 4 § andra stycket andra meningen samma balk. Vid tillämpningen ska det som där sägs om

- undersökningsledaren avse den som enligt 3 § första stycket 2 leder utredningen, och
- åtal avse talan om självständigt förverkande.

9 § Kvarstad och förvar får användas i en utredning om självständigt förverkande om det skäligen kan befaras att värdet av egendom som härrör från brottslig verksamhet annars kommer att undanskaffas eller undandras.

I fråga om kvarstad och förvar ska i övrigt bestämmelserna om dessa åtgärder i 26 kap. rättegångsbalken tillämpas, med undantag för 26 kap. 3 § andra stycket. Vid tillämpningen ska det som där sägs om

- skäligen misstanke om brott avse skäligen anledning att anta att egendom kan komma att förverkas,
- den misstänkte avse den som en utredning om självständigt förverkande rör, och
- åtal avse talan om självständigt förverkande.

10 § Kopiering och biometrisk autentisering får användas i en utredning om självständigt förverkande.

I fråga om kopiering och biometrisk autentisering ska bestämmelserna om dessa åtgärder i 27 kap. rättegångsbalken tillämpas. Vid tillämpningen ska det som där sägs om

- utredning om brott och förundersökning avse utredning om självständigt förverkande, och
- åtal avse talan om självständigt förverkande.

11 § Husrannsakan och kroppsvisitation får användas i en utredning om självständigt förverkande om det finns synnerlig anledning att anta att det vid användningen av tvångsmedlet kommer att anträffas föremål som kan tas i beslag eller förvar eller att det annars är av betydelse för utredningen.

Genomsökning på distans får användas i en utredning om självständigt förverkande, om det finns synnerlig anledning att anta att det vid användningen av tvångsmedlet kommer att anträffas handlingar av betydelse för utredningen.

I fråga om husrannsakan, kroppsvisitation och genomsökning på distans ska i övrigt bestämmelserna om dessa åtgärder i 28 kap. rättegångsbalken tillämpas, med undantag för 28 kap. 5 §, 10 d § första stycket andra meningen och 13 § första stycket andra meningen. Vid tillämpningen ska det som där sägs om

- anledning att anta att brott har begåtts avse anledning att anta att egendom kan komma att förverkas,
- den misstänkte avse den som en utredning om självständigt förverkande rör,
- utredning om brott och förundersökning avse utredning om självständigt förverkande,
- undersökningsledaren avse den som enligt 3 § första stycket 2 leder utredningen, och
- åtal avse talan om självständigt förverkande.

12 § I en utredning om självständigt förverkande får beslag, penningbeslag och kvarstad inte bestå längre tid än ett år, om det inte finns särskilda skäl.

3 kap. Beslut som fattas av brottsbekämpande myndigheter i vissa fall

1 § Ett beslut som fattas enligt detta kapitel får, med undantag för beslut enligt 3 §, inte riktas mot någon som är misstänkt för brott med koppling till frågan om förverkande eller om företagsbot.

Ett beslut om förverkande får inte avse självständigt eller utvidgat förverkande.

2 § Åklagaren får pröva en fråga om förverkande av egendom om värdet av det som kan komma att förverkas inte överstiger fem prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

Ett beslut om förverkande av viss egendom får endast avse egendom som är tagen i beslag eller penningbeslag.

3 § Åklagaren ska pröva en fråga om förverkande av egendom som uppenbart saknar legalt användningsområde. Om beslutet riktas mot någon som är misstänkt för brott med koppling till frågan om förverkande ska det meddelas senast i samband med att åklagaren beslutar om huruvida åtal ska väckas eller att förundersökningen ska läggas ned.

Om åklagaren finner att det finns särskilda skäl för det får han eller hon i stället begära att rätten prövar frågan.

4 § Om egendomen är tagen i beslag och värdet av det som kan komma att förverkas inte överstiger en tiondel av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken, får en fråga om förverkande av egendomen prövas av

1. en polisman, eller
2. någon annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen som respektive myndighet har utsett.

5 § Ett beslut om förverkande enligt detta kapitel ska meddelas skriftligen. Beslutet ska, med undantag för beslut enligt 3 §, delges den det riktas mot.

Den som beslutet riktas mot får anmäla missnöje hos den myndighet som har meddelat beslutet inom tre veckor från dagen för delgivning av beslutet eller, om beslutet inte ska delges, från dagen för beslutet. Om missnöje anmäls, ska beslutet om förverkande inte längre gälla.

Om den som beslutet riktas mot anmäler missnöje ska åklagaren senast inom en månad från anmälan väcka talan om förverkande enligt 4 kap. Väcks inte talan är frågan slutligt avgjord.

Om en polisman eller någon annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen som respektive myndighet har utsett har fattat beslut om förverkande och myndigheten efter anmälan om missnöje anser att talan om förverkande bör väckas, ska ärendet skyndsamt överlämnas till åklagaren.

Beslut om företagsbot

6 § Företagsbot får föreläggas företag genom strafföreläggande. I sådana fall ska 48 kap. 2–5, 6–8, 10 och 12 a §§ rättegångsbalken tillämpas. Vid tillämpningen ska det som där sägs om den misstänkte avse företaget.

Ett strafföreläggande om företagsbot godkänns genom att företaget

1. undertecknar en förklaring om att det erkänner de omständigheter som ligger till grund för föreläggandet och godtar den företagsbot som tagits upp i föreläggandet, och

2. lämnar förklaringen till den mottagare som är behörig att ta emot förklaringen enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Föreläggandet kan också godkännas genom att hela beloppet betalas till den myndighet som regeringen föreskriver. En sådan betalning ska inte anses som ett godkännande, om det framgår att företaget inte har avsett att godkänna föreläggandet.

Ett godkännande är utan verkan om det sker sedan åklagaren har väckt talan om företagsbot.

1 § Bestämmelserna i detta kapitel ska tillämpas vid handläggningen i domstol av en fråga om förverkande av egendom eller om företagsbot, om inte frågan utgör en del av en fråga om ansvar för brott.

2 § En fråga som ska handläggas enligt bestämmelserna i detta kapitel ska prövas av rätten efter särskild talan av åklagaren. En talan väcks genom att åklagaren hos rätten skriftligen ansöker om stämning mot svaranden.

3 § En talan enligt 2 § ska handläggas i en särskild rättegång. Om det är till fördel för handläggningen eller annars finns skäl för det, får dock en talan enligt 2 § handläggas i samma rättegång som en annan sådan talan eller i samma rättegång som en fråga om ansvar för brott.

Om en särskild talan om utvidgat förverkande inte handläggs i samma rättegång som frågan om ansvar för det brott som kan föranleda sådant förverkande, får talan väckas först när domen avseende brottet har fått laga kraft. I ett sådant fall ska talan väckas inom ett år från denna tidpunkt.

4 § En talan enligt 2 § väcks, om inte annat följer av andra stycket, vid den rätt som enligt 19 kap. rättegångsbalken skulle vara behörig att pröva det brott som yrkandet om förverkande eller om företagsbot stöder sig på.

En talan om självständigt förverkande eller om förverkande av särskilda brottsverktyg väcks vid rätten i den ort där egendomen eller en del av denna påträffades. Om rätten med hänsyn till utredningen samt kostnader och andra omständigheter finner det lämpligt får en sådan talan också väckas vid rätten i den ort där svaranden skulle svara i tvistemål, mera varaktigt uppehåller sig eller ska svara i ett brottmål som bör handläggas i samma rättegång som den särskilda talan.

5 § En stämningsansökan ska innehålla

1. ett bestämt yrkande,
2. en utförlig redogörelse för de omständigheter som åberopas till grund för yrkandet,
3. uppgift om de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis, samt
4. uppgift om de omständigheter som gör rätten behörig, om inte behörigheten framgår på annat sätt.

De skriftliga bevis som åberopas bör ges in tillsammans med ansökan.

6 § Om rätten inte avvisar talan ska stämning utfärdas mot svaranden.

7 § Om stämning utfärdas ska svaranden föreläggas att yttra sig skriftligen eller inställa sig till huvudförhandling.

8 § När ett mål enligt detta kapitel avgörs är tingsrätten domför med en lagfaren domare och hovrätten med tre lagfarna domare, om inte annat följer av andra stycket. Rätten är även domför i den sammansättning som gäller för prövning av ansvar för brott som handläggs i samma rättegång.

När ett mål om företagsbot enligt detta kapitel avgörs efter huvudförhandling är tingsrätten domför med en lagfaren domare och tre nämndemän. Hovrätten är i ett sådant mål domför med tre lagfarna domare och två nämndemän.

9 § Tingsrätten får avgöra ett mål enligt detta kapitel utan huvudförhandling, om en sådan förhandling inte behövs med hänsyn till utredningen i målet och inte heller begärs av någon av parterna.

Hovrätten får avgöra ett mål enligt detta kapitel utan huvudförhandling, om klagandens ändringsyrkande har godtagits av motparten, om det är uppenbart att överklagandet är ogrundat eller om huvudförhandling av någon annan anledning inte behövs. Om saken kan utredas tillfredsställande får hovrätten även i andra fall avgöra målet utan huvudförhandling,

1. om parterna har begärt att målet ska avgöras utan huvudförhandling, eller

2. om ingen av parterna, sedan fråga väckts om avgörande utan huvudförhandling, har haft någon invändning mot detta.

Innan ett mål avgörs utan huvudförhandling ska parterna ges tillfälle att slutföra sin talan, om det inte är uppenbart obehövt.

10 § Om saken kan utredas tillfredsställande, får målet avgöras trots att svaranden uteblir från huvudförhandling eller endast har inställt sig genom ombud.

11 § Rätten ska avgöra saken genom dom.

12 § För att hovrätten ska pröva tingsrättens dom enligt detta kapitel krävs prövningstillstånd.

13 § När det gäller förfarandet i övrigt ska bestämmelserna i rättegångsbalken om rättegången i brottmål tillämpas, om inte annat föreskrivs i denna lag.

5 kap. Tredje mans deltagande i en rättegång om förverkande

1 § Om någon som inte är part i en rättegång (tredje man) hävdar rätt till egendom som yrkas förverkad får denne inträda i rättegången i förverkande-frågan, om det inte finns särskilda skäl mot det.

2 § Väcker tredje man talan om bättre rätt till egendom när det pågår en rättegång om förverkande av egendomen får målen handläggas i samma rättegång om det finns särskilda skäl för det.

3 § Om tredje man väcker talan mot staten om bättre rätt till egendom som har förverkats ska Skatteverket föra statens talan.

6 kap. Juridiskt biträde, information, delgivning samt barn och unga

Juridiskt biträde

1 § Ett juridiskt biträde ska förordnas för den som ett beslut eller en talan om förverkande eller om företagsbot kan komma att riktas mot, om det finns särskilda skäl med hänsyn till utredningen eller övriga omständigheter. Har den som beslutet eller talan kan komma att riktas mot inte fyllt 18 år ska ett juridiskt biträde förordnas, om det inte är uppenbart att han eller hon saknar behov av biträde.

Ett juridiskt biträde ska förordnas för en tredje man som hävdar rätt till egendom som kan komma att yrkas förverkad, om det finns synnerliga skäl med hänsyn till utredningen eller övriga omständigheter. För en tredje man

som inte har fyllt 18 år ska ett juridiskt biträde förordnas, om det finns särskilda skäl.

Om någon begär att ett juridiskt biträde ska förordnas eller om åklagaren anser att ett juridiskt biträde ska utses ska åklagaren göra en anmälan om det hos rätten. Ett juridiskt biträde förordnas av rätten.

Det som i övrigt föreskrivs i 21 och 31 kap. rättegångsbalken om offentliga försvarare och kostnaderna för offentliga försvarare ska tillämpas även i fråga om juridiskt biträde.

Rätt till information

2 § Bestämmelserna i 23 kap. 18 a–20 §§ rättegångsbalken ska tillämpas i en utredning om förverkande eller om företagsbot som rör någon som inte är misstänkt för brott med koppling till frågan om förverkande eller om företagsbot. När en utredning om förverkande kommit så långt att egendom säkrats ska den som ett beslut eller en talan om förverkande kan komma att riktas mot underrättas om utredningen när han eller hon hörs. När en utredning om företagsbot kommit så långt att det uppkommit skälig misstanke om brott ska företaget underrättas om utredningen när företaget hörs. Efter underrättelsen ska bestämmelserna om insyn i 23 kap. 18 § samma balk tillämpas i en utredning om förverkande eller om företagsbot.

Vid tillämpningen ska det som där sägs om

- den misstänkte avse den som en utredning om förverkande eller om företagsbot rör,
- förundersökning avse utredning om förverkande eller om företagsbot,
- undersökningsledaren avse den som leder utredningen,
- försvarare avse biträde, och
- åtal avse talan om förverkande eller om företagsbot.

Delgivning

3 § Om ett beslut enligt 3 kap. eller en stämning enligt 4 kap. avser förverkande av egendom som är tagen i beslag eller penningbeslag, får delgivning ske genom kungörelsedelgivning i enlighet med 48 § delgivningslagen (2010:1932). Om beslutet eller stämningen riktas mot någon okänd ska delgivning ske genom kungörelsedelgivning.

Om värdet av den säkrade egendomen inte överstiger en tiondel av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken, får delgivning i stället ske genom att beslutet eller stämningen anslås hos den myndighet som har meddelat beslutet eller utfärdat stämningen. Värdet av egendomen ska bestämmas med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då beslutet eller stämningen anslås.

Barn och unga

4 § I ett förfarande om förverkande som rör någon som inte är misstänkt eller tilltalad för brott med koppling till frågan om förverkande, ska följande bestämmelser i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare tillämpas:

- 25 § första stycket, 27 § första–tredje styckena och 29 § första stycket om frågan rör någon som inte har fyllt 21 år,
- 2 §, 5 § första stycket första meningen och tredje stycket första meningen, 6 § första stycket första meningen, 7 § och 26 § första stycket om frågan rör någon som inte har fyllt 18 år, och

– 32 § andra–fjärde styckena, 33 § första stycket 1 och andra stycket samt 34 § första stycket 1, andra stycket andra meningen och fjärde stycket om frågan rör någon som inte har fyllt 15 år.

Vid tillämpningen ska det som där sägs om

– brottsmisstanke avse anledning att anta att egendom kan komma att förverkas från den unge,

– åtal avse talan om förverkande,

– tilltalad avse svarande, och

– förundersökning och utredning avse utredning om förverkande om frågan rör förverkande enligt 36 kap. 5 eller 12 § brottsbalken.

5 § I en utredning om självständigt förverkande får tvångsmedel enligt 2 kap. 5 § användas mot någon som inte har fyllt 15 år. Om det finns särskilda skäl får även beslag, penningbeslag, åtgärder för biometrisk autentisering, husrannsakan, kroppsvisitation och genomsökning på distans enligt 2 kap. 8, 10 och 11 §§ användas mot den unge.

I en utredning om förverkande som har koppling till ett brott får tvångsmedel enligt 23 kap. 6 a, 7 och 9 §§ rättegångsbalken användas mot någon som inte är misstänkt för brottet och som inte har fyllt 15 år. Om det finns särskilda skäl får även beslag, penningbeslag, åtgärder för biometrisk autentisering, husrannsakan, kroppsvisitation och genomsökning på distans enligt 23 kap. 9 a §, 27 och 28 kap. rättegångsbalken användas mot den unge.

Vid kroppsvisitation får den som inte har fyllt 15 år hållas kvar för ändamålet i högst tre timmar. En polisman får ta med den som ska kroppsvisiteras till den plats där åtgärden ska genomföras.

1. Denna lag träder i kraft den 8 november 2024.

2. Genom lagen upphävs

a) lagen (1986:1009) om förfarandet i vissa fall vid förverkande m.m., och

b) lagen (2008:369) om förfarandet vid förverkande av utbyte av brottslig verksamhet i vissa fall.

På regeringens vägnar

ELISABETH SVANTESSON

GUNNAR STRÖMMER
(Justitiedepartementet)